

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Uygulamaları Hakkında Tespitler

Şerif ÇETİNDAG

A Sınıfı İş Güvenliği Uzmanı

Serel Seramik Fabrikası

Giriş

1971 tarihli 1475 sayılı İş Kanunu sağlam hukuksal temeller üzerine oturması sayesinde uzun yıllar yürürlükte kalmış ve son olarak günümüz iş hayatına uygun bakışlar getiren 4857 sayılı İş Kanunu 22.05.2003 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

4857 sayılı İş Kanunuyla birlikte ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği mevzuatımız dadeğişmiş, bu kanunla birlikte bir çokyönetmelik ve tebliğ yayımlanmıştır. Ancak TMMOB ve TTB 'nin itirazları sonucu Danıştay'ın yönetmeliklerin bazı maddelerine verdiği durdurma kararları sonucunda bir çok yönetmelik hukuksal açıdan uygulanamaz konuma gelmiştir.

Bu kararların sonucunda, İşyeri hekimliği ve iş güvenliği uzmanlarının eğitim, sınav, belgelendirme ve görevlendirmeleri, ortak sağlık ve güvenlik birimleri ve eğitim kurumlarının yetkilendirilmesi ile ilgili İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünce yürütülmekte olan iş ve işlemler 12 Mayıs 2010 tarihi itibarıyla durdurulmuştur.

07.07.2008 tarihinde yapılmış olan Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi toplantısında çıkartılması kararlaştırılmış olan "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu" yapılan düzeltmelerin sonucunda 20.06.2012 tarihinde 6331 sayı ile yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

İSG Kanununun uygulamalarına yönelik özellikle 2012 yılı sonundan itibaren ardı ardına yönetmelikler, tebliğler ve bunlarla ilgili değişiklik yapılan yönetmelikler çıkarılmaktadır. Aşağıda 6331 Sayılı kanuna ilişkin çıkan yönetmelikler bulunmaktadır. Ancak siz bu satırları okurken büyük ihtimalle yeni bir takım yönetmelikler daha yayınlanmış olacaktır.

YÖNETMELİK/TEBLİĞ ADI	RESMİ GAZETE	
	TARİHİ	NUMARASI
İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği Ek-Tehlike Sınıfları Listesi (xls)	26.12.2012	28509
İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	29.12.2012	28512
İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği Değişiklik	29.12.2012 31.01.2013	28512 28545
İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik Değişiklik	29.12.2012 31.01.2013	28512 28515
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik	18.01.2013	28532
Asbestle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	25.01.2013	28539
Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi Yönetmeliği	05.02.2013	28550
Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinin Yürürlükten kaldırılmasına dair yönetmelik.	08.02.2013	28553
Çocuk ve Genç İşçilerin Çalıştırılma usul ve Esasları hakkında yönetmelikte değişiklik yapılmasına dair yönetmelik.	21.02.2013	28566

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun İş Hayatına Getirdiği Yenilikler

I- Kapsam

Daha önce İş Sağlığı ve Güvenliği uygulamaları, sanayiden sayılan ve devamlı olarak en az 50 işçi çalıştıran ve 6 aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerleri ile sınırlıydı.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamı ise "Kamu ve Özel sektöre ait bütün işleri ve işyerleri" olarak genişletilmiştir. İşverenler, işveren vekilleri, çırak ve stajyerleri dahil olmak üzere tüm çalışanlar bu kanun kapsamındadır.

Yalnızca, Türk Silahlı Kuvvetleri, Milli İstihbarat Teşkilatı, Afet ve Acil durum birimlerinin müdahale faaliyetleri, ev hizmetleri, yanında başkaca kimseyi çalıştırmayan esnaf ile iyileştirme kapsamında çalışan tutuklu ve hükümlüler kapsam dışında tutulmaktadır.

II – Kanunun İşveren ile Çalışanların Görev,Yetki ve Yükümlülükleri Bakımından Değerlendirilmesi

a) İşverenin genel yükümlülüğü ve risklerden korunma ilkeleri;

- Mesleki riskleri önlemek, eğitim ve bilgi verilmesi gibi önlemler almak, gerekli organizasyonu sağlamak ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar,
- İşyerlerini İSG açısından izler, denetler ve uygunsuzlukları giderir,
- Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır,
- Çalışana, sağlık ve güvenlik yönünden uygun görev verir,
- Görevli olmayanların tehlikeli yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır,
- Risklerden kaçınmak, kaçınılması mümkün olmayanları analiz etmek, risklerle kaynağında mücadele eder,
- İşin işçilerin sağlık ve güvenliğini tehlikeye sokmayacak hale getirilmesini sağlar,
- Teknolojik gelişmeleri takip ederek, tutarlı ve genel bir önleme politikası geliştirir ve kişisel yerine toplu koruma önlemlerine öncelik verir.

b) İş Güvenliği Uzmanı ve İşyeri Hekimi Çalıştırma Yükümlülüğü

Tüm işverenler, işyerlerinden tehlike sınıfları göz önüne alınarak İş Güvenliği Uzmanı, İşyeri Hekimi ve diğer sağlık personeli görevlendirmek zorundadır.

Tehlike sınıfları 26.12.2012 tarihinde tebliğ ile belirlenmiş olup bir çok üretim dalı gibi seramik, çimento, refrakter üretimleri de çok tehlikeli olarak sınıflandırılmıştır. Çok Tehlikeli üretim dalları birden bire artınca mevcut A ve B sınıfı İSG Uzmanları sayıca yetersiz kalmıştır. Bakanlık bu dengesizliği çözmek için mevcut yönetmelikte değişiklik yaparak C sınıfı uzmanların da belli şartlarda çok tehlikeli sınıftaki işyerlerinde görev yapmasına imkan tanımıştır.

Ancak yine de söz gelimi seramik sektörünün madencilik, petrol rafineleri, patlayıcı madde imalatı ile aynı tehlike sınıfında bulunması gruplamanın sağlıklı olmadığını göstermektedir. Geçmiş iş kazalarının istatistikî değerlendirilmesiyle çok daha doğru sınıflama yapılacağı muhakkaktır. Çok tehlikeli sınıfa giren işletmeler özellikle emek yoğun branşlarda olanlar, daha fazla sayıda ve süreli İSG Uzmanı, İş Yeri Hekimi istihdam etme zorunluluğu nedeniyle fazladan mali külfet ve uygulama zorlukları ile karşılaşacaklardır. Tehlike sınıflarının tekrar gözden geçirilmesi, tehlikesiz, az ve çok tehlikeli şeklindeki üç grup yerine daha kademeli bir sınıflama yapılması daha sağlıklı olacaktır.

c) Risk Değerlendirmesi,

İşveren, çalışma ortamının ve çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlama, sürdürme ve geliştirme amacı ile iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür.

Risk değerlendirmesi, işveren, uzman, hekim, çalışan temsilcisi, destek elemanları ve bilgi sahibi çalışanlardan oluşan bir ekip tarafından; riskleri belirleme ve analiz etme, risk kontrol tedbirlerinin karşılaştırılması, dökümantasyon, yapılan çalışmaların güncellenmesi ve gerektiğinde yenileme aşamaları izlenerek gerçekleştirilir.

Yapılmış olan risk değerlendirmeleri çok tehlikeli iş yerlerinde en geç iki yılda bir yenilenir. Bunun dışında, iş ve ortamdaki değişikliklerden sonra, iş kazası olduğunda ve ilgili yönetmeliğin tarif ettiği diğer şartların oluşması halinde risk değerlendirmelerinin duruma göre bir kısmı ya da tamamı yenilenmek zorundadır.

İşyerinde alt işveren varsa, alt işveren gerekli risk değerlendirmesi çalışmalarını asıl işverenin desteği ve kontrolüyle yapar veya yaptırır. Asıl işveren risk kontrol tedbirlerinin uygulanıp uygulanmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.

d) Acil Durum Planları, Yangınla Mücadele, İlk Yardım ve Tahliye

İşveren; işyerinin büyüklüğü, taşıdığı özel tehlikeler, yapılan işin niteliği, çalışan sayısı gibi faktörleri dikkate alarak önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım vb. konularda uygun donanıma ve bilgiye sahip yeterli sayıda kişi görevlendirmek, araç-gereçleri sağlamak, tatbikatları yaptırmak ve ekiplerin her zaman hazır bulunmasını sağlamak zorundadır.

İşveren özellikle tıbbi yardım ve yangınla ilgili konularda dışarıdan yardım alınabilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmakla yükümlüdür.

Ayrıca işveren Kanunda belirtildiği şekli ile "ciddi, yakın ve önlenemeyen" bir tehlikenin meydana gelmesi durumunda çalışanların işlerini bırakarak derhal güvenli bir yere gidebilmeleri için gerekli şartları sağlar.

e) Çalışmaktan kaçınma hakkı

Ciddi ve yakın bir tehlikeyle kalan işçiler kurula ya da işverene başvurarak, durumun tespitini ve gerekli tedbirlerin alınmasını isteyebilirler.

f) İş Kazası ve meslek hastalıklarının kayıt ve bildirim

İşveren iş kazalarının ve mesleki hastalıklarının, ileride çalışanları zarara uğratma potansiyeli olan olayların kaydını tutar, incelemeler yaparak rapor düzenler.

İşveren, iş kazalarını kazadan sonraki ve meslek hastalıklarının kendisine bildirildikten sonraki 3 gün içinde SGK'ya bildirir.

g) Sağlık Gözetimi

Çalışanlar yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporlarını almadan işbaşı yapamayacaktır. Bu sağlık raporları iş değişiklikleri ile işten uzak kalmaları nedeniyle tekrar işe başlamalarında ve işin devamı süresince belli aralıklarla tekrarlanacak bunlarla ilgili tüm maliyetler ve yapılan giderler işveren tarafından karşılanacaktır.

h) Çalışanların Eğitimi,

İşveren, çalışanlara işe başlamadan önce, çalışma yeri veya iş değişikliğinde ekipman veya teknoloji değiştiğinde çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini sağlar.

İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe başlamadan önce söz konusu kaza veya meslek hastalığı ile ilgili ilave eğitim verilir.

Çalışan temsilcileri (yetkili sendika varsa işyeri sendika temsilcileri) özel olarak eğitilir. Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerde mesleki eğitim aldığını belgeleyemeyenler işe başlatılamaz. (Yönetmeliğin bu maddesi, özellikle Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliği'nin yürürlükten kaldırılmasıyla belirsiz duruma gelmiştir. Her şeyden önce tehlikeli ve çok tehlikeli işlerin sınıflaması çok zor olup her zaman tartışmalara neden olabilecektir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan eğitim modülleri bütün meslek grupları için yeterli gelmeyeceği konusu da olayın başka bir boyutudur. Diğer yandan 12 Şubat 2013 tarihinde Çalışma Bakanlığı internet sayfasında tarafların görüşlerine taslak olarak sunulan Çalışanların Eğitimleri yönetmeliği ile konu toparlanmaya çalışılsa da uygulama zorlukları beklenmektedir.)

Eğitimlerde geçen süre çalışma süresinden sayılır ve eğitim maliyeti çalışanlara yansıtılmaz.

Başka işyerlerinden gelen kısa süreli iş yapacak çalışanlara, işyerinde buldukları sürece isg konusunda karşılaşılabilecekleri riskler hakkında eğitim verip belgelemeden işe başlatılamaz.

ı)Konsey, Kurul ve Koordinasyon

Ülke genelinde İSG konularında üst kararlar vermek üzere, Bakanlık Müsteşarı başkanlığında, çeşitli kurum ve kuruluşlardan üyelerin katılımıyla bir Konsey kurulmuştur.

İş sağlığı ve Güvenliği Kurulu; İşveren 50 ve daha fazla çalışanı olan ve 6 aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği kurulu oluşturur. Asıl İşveren – Alt İşveren tarafından ayrı ayrı kurul oluşturulmuş ise, kararların uygulanması konusunda asıl işveren işbirliği ve koordinasyonu sağlamakla görevlendirilir.

Aynı çalışma sahası içerisinde birden fazla işverenin faaliyeti olması durumunda, iş sağlığı ve güvenliği konularında işbirliği yapılır. Tüm risklerin ortak alan içerisinde değerlendirilerek "Risklerden korunulması" çalışmaları koordine edilir. İşverenler birbirlerini ve çalışan temsilcilerini bu riskler konusunda bilgilendirilir.

i) Cezai yaptırımlar

İş Sağlığı ve Güvenliği konularına aykırılık tespit edilen maddelerle ilgili, işçi sayısı ve aykırılığın yapıldığı ay sayıları gözönüne alınarak artan idari para cezaları uygulanır.

2013 yılında uygulanacak örnek olarak belirlenmiş bazı idari para cezaları şöyledir:

İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığının izlenmesi, denetlenmesi ve uygunsuzlukların giderilmesi (Md.4/1-b)	Her bir yükümlülük için ayrı ayrı 2.156,00 T.L.
İş güvenliği uzmanı veya işyeri hekimi görevlendirilmemesi (Md.6/1-a)	Görevlendirilmeyen her bir kişi için 5.390,00 T.L., aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar
İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmeti yürütenler arasında koordinasyonun sağlanmaması (Md.6/1-c)	Her bir ihlal için ayrı ayrı 1.617,00 T.L.
Görevlendirilen kişi veya hizmet alınan kurum ve kuruluşlar tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilmiş tedbirlerin yerine getirilmemesi (Md.6/1-ç)	Yerine getirilmeyen her bir tedbir için ayrı ayrı 1.078,00 T.L.
İş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapılmaması/yaptırılmaması (Md.10/1)	3.234,00 T.L., aykırılığın devam ettiği her ay için 4.500,00 T.L.
Acil durum planları, yangınla mücadele ve ilk yardım hususlarında gerekli tedbirlerin alınmaması (Md.11)	Uyulmayan her bir yükümlülük için 1.617,00 T.L., aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar
İş kazalarının ve meslek hastalıklarının üç iş günü içinde bildirilmemesi (Md.14/2)	2.156,00 T.L.
Çalışanların sağlık muayenelerinin yaptırılmamış olması (işe girişlerde, iş değişikliklerinde, periyodik aralıklarla vb.) (Md.15/1)	Sağlık gözetimine tabi tutulmayan her bir işçi için 1.078,00 T.L.
Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için, işçilerin bu işe uygunluklarını gösteren rapor olmadan işe başlatılmış olması (Md.15/2)	Sağlık raporu alınmayan her çalışan için 1.078,00 T.L.
Çalışanların işyerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu önlemler, ilk yardım vb.konularda görevli kişiler konusunda bilgilendirilmemiş olması (Md.16)	Bilgilendirilmeyen her bir çalışan için 1.078,00 T.L.
İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin aldırılmaması, tekrarlanması gereken durumlarda tekrarlanmaması (Md.17/1)	Her bir çalışan için 1.078,00 T.L.

Bakanlıkça bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliklere aykırı davranan işverene (Md.30)

Uyulmayan her hüküm için tespit edildiği tarihten itibaren aylık 1.078,00 T.L.

Sonuç

SGK'nın 2011 yılı istatistiklerine göre ülkemizde meydana gelen 69.227 iş kazası sonucu 1.700 çalışmamız maalesef hayatını kaybetmiştir. Bu rakamlarla yine maalesef Avrupa'da ilk sırada bulunmaktayız. Konuya çözüm amacıyla mevzuat değişikliğine gidilmiş ve böylece Avrupa Birliği normlarının yakalanılması hedeflenmiştir. Yasaların uyarlanmasında ülkemiz şartlarının dikkate alınmamış olması veyasa maddelerinin bir çoğunun gerekli alt yapı düzenlemeleri tamamlanmadan yürürlüğe girmesi nedeniyle uygulamalarda sıkıntılar yaşanmaktadır. Özellikle tehlike sınıflarındaki yeni düzenlemeler, işyerlerinde ilave İSG Uzmanı ve işyeri hekimi istihdamını gerekli kılmış olup bu da ilave mali yükler doğurmuştur.

Mevzuattaki uygulanamaz ya da uygulanması zor olan hususlar en kısa zamanda tüm tarafların mutabakatıyla tekrar gözden geçirilmelidir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın iş yerlerinde yaptıracağı teftişlerde şimdiye kadar olduğu gibi yaptırım uygulayıcı, cezalandırıcı ve kuralcı bir yaklaşım yerine, İş Sağlığı ve Güvenliği konusunun tüm taraflarca kabulü ve bir kültür haline gelmesine katkı verecek bir tavır sergilenmelidir.